№ 153 Սեպտեմբերի 3 (15) 1880 Սեպտեմբերի 3 (15) № 153

ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարվանը 6 րուբլ
Առանձին համարները 5 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն Խմբագրատանս մէջ:

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція „Мшакъ".

ՄՇԱԿ

Խմբագրատանը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզւով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ռէալական դպրոցները:—Ն ե ր ք ի ն տ ե ս ո ւ թ ի ւ ն: Նամակ Ախալցխայից: Նամակ Հին-Նախիջևանից: Ներքին լուրեր:—Արտաքին տ ե ս ո ւ թ ի ւ ն: «Голосъ» լրագրի թղթակցութիւնը: —«Մշակի» հեռագիրներ:—Յայտարարութիւններ:

ՌԷԱԼԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐ

Ռուսաց «Новое Время» լրագիրը այն միտքն է յայտնում, որ լաւ կը լինէր, եթէ մեր ռէալական դպրոցները համարվէին նոյն իրաւունքներ ունեցող ուսումնարանական հիմնարկութիւններ, ինչպէս կլասիկական գիմնազիաներ, այն զանազանութեամբ միայն, որ ռէալական գիմնազիաների մէջ տիրապետէր բնական գիտութիւնների ուսումը, իսկ կլասիկական գիմնազիաներում կլասիկական ուսմունքների սիստեմը:

Այդպիսով, եթէ լրագրի միտքը ընդունվէր՝ թէ ռէալական և թէ կլասիկական գիմնազիաներից դուրս եկած երիտասարդները հաւասարապէս մուտք կունենային բոլոր բարձրագոյն դպրոցների և համալսարանի մէջ, այն զանազանութեամբ որ ռէալական գիմնազիաներում ուսում աւարտածները կընդունվէին տեխնիկական բարձրագոյն դպրոցներում, համալսարանի բնագիտական և մաթեմատիկական բաժիններում և բժշկական ֆակուլտէտներում, իսկ կլասիկական գիմնազիաներում ուսում աւարտածների համար ազատ ասպարէզ կը բացվի մտնել համալսարանի իրաւաբանական, լեզուագիտական ֆակուլտէտները և ուրիշ բարձրագոյն դպրոցները:

Մինչև այժմ ռէալական դպրոցներում աւարտածների համար համալսարանի ոչ մի ֆակուլտէտը մտնելի չէր, ինչպէս բարձրագոյն, ընդհանուր կրթութեան ուսման դռները փակված էին նրաց համար և մտնելի էին միմիայն մասնագիտական դպրոցները:

Այդ լուրը արտատպելով «Новое Время» լրագրից, Մոսկվայի «Русскій Курьеръ» լրագիրը աւելացնում է որ մինչև այժմ Ռուսաստանի երիտասարդութեան կէսը, նրանք, որոնք սովորում էին ռէալական դպրոցներում, հասարակութեան և պետութեան մէջ մի տեսակ խորթ որդիներ էին, կլասիկների հետ հաւասար իրաւունքներ չէին վայելում օրէնքների առջև, զրկված լինելով բարձրագոյն, համալսարանական ուսում ստանալու իրաւունքից:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԱԽԱԼՑԽԱՅԻՑ

Օգոստոսի 25

Քանի օրից ի վեր Ախալցխայում յորդ անձրևները անպակաս են, —հնձված, բայց չը կալսված ցորենին շատ մեծ վնաս պատճառեցին:

Եթէ անձրևները երկար տևեցին, ինչպէս նշաններից երևում է, գիւղացիք մեծաքանակ վնասների կենթարկվեն:

Տիկին և պարոն Անեանց նշանակվել են առաջիկայ սեպտեմբերից Եղիսաբեթեան ուսումնարանում բացվելիք արհեստանոցի ուսուցիչներ: Եթէ չենք սխալվում մեր իգական ուսումնարաններում կանոնաւոր արհեստանոց բանալը առաջին անգամ աչա Ախալցխայում է լինում: Մտադրութիւն կայ եկող տարի գործնական անտեսագիտութիւն էլ մտցնել:

Գաղթականութիւնից ի վեր մինչև այսօր աղքատների համար շաբթէ շաբաթ ժողոված կամաւոր նուէրքների հանգանակութիւնը հոգևոր իշխանութիւնը դադարեցնել տուեց, ինչպէս կարծում ենք, չը կարողանալով պաշտպանել այդ դատը գաւառապետի դէմ. Ցանկալի էր իմանալ թէ հոգևոր իշխանութիւնը ինչ է անելու այն մօտ 1500 րուբլի պատրաստի գումարը, որը հոգաբարձուների մօտ մնաց: Եթէ անկելանոց բացանելու ցանկութիւն չը կայ, լաւ չէր լինի պատրաստի գումարը ուղարկվէր յօգուտ սովելոց:

Հայ-կաթօլիկաց հոգևոր կառավարութեան նախանդամ հայր Շահինեանի և ծուխի մէջ ցաւալի երկպառակութիւն ընկնելով, հ. Շահինեանցը պաշտօնից հրաժարվեցաւ: Փափագելի էր իմանալ, թէ որքան եղաւ սովեալների օգտի համար եկեղեցիներում դրված դանձանակների փողը: Ինչի այդ փողը չէ ուղարկվում ուր հարկն է:

Սաթլինծայ գիւղի մօտ (Ախալցխայի գաւառում) ուր անցեալները թուրքերը մի հայ երիտասարդի սպանել էին, այս շաբաթ դարձեալ մի եղեռնագործութիւն պատահեցաւ: Այս անգամ սպանողը հայ, սպանվողը թուրք է:

Պաշօ անունով մի թուրք աւազակապետ վերջին ժամանակներումս սկսել է յաճախակի սպառնալութիւններ անել:

Ս. Կարապետից վերադարձողները հաստատում են այս լուրը, թէ Տաճկահայաստանում արդարև հայկական ապստամբ կամ վրէժխնդիր գնդեր են երևացել, թէ այդ գնդերը բաւական ուժեղ, կանոնաւոր և ապահովված են և թէ գնդերի գործի մէջ խառն է և մի քանի քուրդ շէյխերի ու աւազակապետների մատը: Եթէ ճիշդ է ինչ որ ասում են, բաւականին նշանաւոր քրդեր որսալու յաջողած են այնտեղի հայերը:

Ախալցխայի եկեղեցական գիւղերը կապալով չը տալու համար Էջմիածինը գիւղերի կառավարութիւնը այս տարի Խորէն քահանայ Բարսեղեանցին յանձնեց իբրև առանձին կառավարչի: Այդ քահանան այժմ գիւղերի բերքը կապալաւ է առել 500 սոմառ ցորենի ու գարու, մինչդեռ բերքերը ոչ մի տարի 1000 սոմառից պակաս չէին եղել: Կապալառուի հետ, ասում են, ընկեր է և յիշեալ քահանայի եղբայրը:

Քաղաքիս ազգային ուսումնարանների ուսուցիչների թիւը այս տարի աւելացաւ մանկավարժութիւնը մասնաւորապէս Մոսկվայում սովորած օրիորդով: Դա տեղացի մեծ. օրիորդ Թագուհի Մամիկոնեանն է:

Անցեալ շաբաթ մի յորդ անձրևի ժամանակ Ախալցխայից մինչև Արասթումանի շինած նոր խճուղու բոլոր կամուրջները գրեթէ քանդվեցան: Երթևեկութիւնը այժմ հին ճանապարհով է լինում: 275 հազար մանէթով էր շինված այդ խճուղին: Կեցցէ ինժիներ Տուլօվսքին, լաւ ճանապարհ շինեց:

Տայքեցի

ՆԱՄԱԿ ՀԻՆ-ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԻՑ

15 օգոստոսի

«Մեղուի» 57 համարում, Հին-Նախիջևանից գրված մի նամակում, այնպիսի խոշոր սուտ էին մուտ գործել, զորս կարդալիս, կարելի զարմացայ, տեսնելով, որ մարդկային կրքերը այն աստիճան կուրացնում են, որ ամեն մի ճշմարտութիւն առաժուր անելուց չեն վախենում: Մի տեսակ մարդիկ մեծ քաջութիւն են համարում այս կամ այն հասարակութեան մէջ երկպառակութեան սերմեր ձգելը և զանազան միմեանց հակառակ կուսակցութիւններ յարուցանելը: Այդ կարգի մարդկանցից տարաբաղդաբար մեր քաղաքում ես այս տարի հանդէս դուրս եկան: Դրանց դասից է մեր քէոխակեր տիրացու Կարօն, որը չը բաւականանալով անցեալ տարվայ Ագուլիսում յարուցած զըզվելի փոթորիկներովը, փորձ փորձեց և այստեղ իր շնորքը ցոյց տալու, —և ուսումնարանները հիմն ի վեր տապալելու: Փառք և պատիւ պարոնին. նա իր նպատակին հասաւ ու այնպէս քաղաքից հեռացաւ:

Լուսանկարչութիւնից յանկարծ տեսչական պաշտօնին հրաւիրված, և մանկավարժութեան համն ու հոտն անգամ չառած, Պերճ Պռօշեանցի ամենասիրելի և ամենաընտիր ուսուցիչ տիրացու Կարօն այժմ Շեմախուտ գիւղումը բազմած, զօր է տալիս իր խանգարված ուղեղին և սուտ և սխալ տեղեկութիւններ է հաղորդում «Մեղուին:» Նա զարմանք է յայտնում պ. հոգաբարձուի և ուսուցչի կարգադրութեամբ կազմված հարցաքննութեան և դպրոցական տարեդարձի հանդէսի մասին: Ինչ զարմանալու մի բան կայ. միթէ պարոնի, որպէս վարժապետի, պարապած չը լինելու և որ և է մի արդիւնք ցոյց տուած չը լինելու համար, հոգաբարձուն կամ ուսուցիչը պարտաւոր էին առանց հարցաքննութեան աշակերտուհիներին բաց թողնելու: Պարոնը իրան արդարացնելու համար ցոյց է տալիս, իբր թէ ոչինչ արդիւնք չէ եղել և միւս առարկաներում: Պարոնը գոնէ թող յիշէ, որ քննիչները օտար մարդիկ են եղել և հաշտարար դատաւոր Ցարութիւն բէկ Սարուխան-Բէկեանցը թւանշաններ էր նշանակում. Աշակերտք և աշակերտուհիք մեծաւ մասամբ հայոց լեզուի և ազգ. պատմութեան մէջ գոհացուցիչ և ամենալաւ թւեր ստացան: Պարոնը զարմանում է դարձեալ որ նախակրթարանում ազգային պատմութեան դաս է տրվում, առանց մտածել կարողանալու, որ պատմութիւնն էլ կարելի է յարմարեցնել երեխաների հասկացողութեանը: Մանաւանդ մեր քաղաքում հարկաւոր է, որ աշակերտները ստորին դասատներից փոքր ի շատէ ծանօթանան իրանց ազգային պատմութեան հետ, որովհետև տեղացիները շուտով հանում են իրանց որդիքը ծխական ուսումնարաններից և ուղարկում քաղաքային ուսումնարան, ուր ազգ. պատմութիւն այլ ևս չեն լսի: Իսկ ինչ որ վերաբերում է օրիորդներին, յայտնի է որ այստեղ երբ օրիորդը 12 կամ 13 տարեկան դարձաւ, նորան այլ ևս ուսումնարան չեն ուղարկում.

Ուրեմն երբ պէտք է սովորէին մեր երեխայքը իրանց ինչ ազգայնութեան պատկանելը. ումից ծագած և յառաջ եկած լինելը:

Պարոնը մի ամենախոշոր սուտ ևս գրում է, որպէս թէ ազգ. պատմութիւնը աւանդված է եղել Զաքճեանի կամ Տաճկաստանի բարբառով մի այլ գրված պատմութիւնից: Այն ինչ սկզբում ոչ մի դասագիրք չէ տրված աշակերտաց ձեռքը, բերանացի կերպով ամենայն մի դաս առանձին առանձին պատմած է և աշակերտները իրանք գրած են: Պարոնը իրան թոյլ է տուած գրպարտելու օրիորդ Մելիք-Շահնազարեանցին, որը միայն իր ծնողաց նախապաշարմունքից զերծ լինելով, կարողացել է շարունակել և յաճախել ուսումնարան, և առանձին ծխականի երրորդ տարուայ ընթացքն աւարտել: Իսկ ինչ որ վերաբերում է ճառախօս օրիորդին, նա ձեռանից հաղարատիկ լաւ կարդալ ու գրել գիտէ:

Պարոնը արտատպում է և մի հոգաբարձուի պատիւը: Ինչպէս «Մեղուի», նոյնպէս «Մշակի» անցեալ մի քանի համարներում տիրացու Կարօի շարադրութեամբ և Օտարեանի ստորագրութեամբ դուրս եկան մի քանի յօդուածներ և անտեղի լուրեր, որոնց ամենի նպատակն էր արատաւորել մի այնպիսի անձի, որը անհաշտ և խիստ է եղել իր պահանջներում ուսումնարանական հարցերի վերաբերութեամբ, և որը միայն եղել է Նախիջևանի հոգաբարձուների մէջ գործող անձն: Աւելորդ եմ համարում յիշել այն հակասութիւնները, որոնք ակնյայտնի երևում են տիրացու Կարօի յօդուածներում. Նա մի տեղ ասում է. պ. հոգաբարձուն՝ որ է պ. Գրիգոր Տ. Բաղդասարեանց, չէ կամենում հաշիւ տալ, իսկ մի այլ տեղ յայտնում է, թէ թատրոնական ներկայացումներից այսքան զուտ արդիւնք գոյացաւ, և այս ինչ չափ էլ ծախս եղաւ: Եթէ հոգաբարձուն հաշիւ չէր կամենում տալ և կամ չէր տուած, ուստի իմացաւ այսքան ծախս կամ արդիւնք լինելը.... Վերջ եմ տալիս իմ ներկայ յօդուածին լաւ համոզված լինելով, որ հասկացողի համար այսքան էլ բաւ էր:

Գէորգ Ս. Տ. Աղամեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վելիսցիխեցի երեցփոխան Գէորգ Տէրտէրեանից Արշակ քահանայ Տէր-Սահփաննեանի ձեռքով ստացանք մէկ րուբլ յօգուտ Հայաստանի սովեալների:

«Մշակի» երէկվայ համարը չը կարողացանք հրատարակել, որովհետև նոր տպարան էինք անցնում. Այժմ «Մշակը» կը տպվի Դ ա ւ թ ե ա ն եղբայրների տպարանում:

Մեզ գրում են Նիժ գիւղից որ ներկայ թւի մարտ ամսին հաւաքվեցաւ 31 րուբլ յօգուտ Վանի սովեալների, բայց մինչև այժմ ոչ մի տեղ ուղարկված չէ այդ փողը: Թղթակիցը հարցնում է ինչ եղան այդ հաւաքված փողերը:

ՎԱՐԴԱՇԷՆԻՑ մեզ գրում են, որ այդտեղի մի թուրք Նորերումս բռնաբարել է մի հայ աղջկան: Աղջկայ մայրը գնացել է գանգատվելու մարմնաւոր իշխանութեանը: Թուրքը սպառնում է որ մօրը կը սպանէ:

«Голосъ» լրագրին Կիշինևից հեռագրում են հետևեալը, օգոստոսի 22-ից: «Վանքական կալուածների վարչութիւնը, ստանալով թոյլտւութիւն դնելու 50,000 րուբլ քաղաքային բանկ, յանձնեց կատարել այդ գործը իր քարտուղար Մայերին: Բայց սա ստանալով այդ փողերը, չը մտցրեց բանկի մէջ և անհետացաւ օգոստոսի 14-ին: Նրա անհետանալը յայտնի եղաւ միայն 18-ին օգոստոսի:»

«Молва» լրագիրը հաղորդում է մի անհաւատալի լուր, իբր թէ Չինաստանի նախկին դեսպան Ս. Պետերբուրգում, Զուն-Խօու, որ նզոված է եղել իր կառավարութիւնից, երկու ամսից յետոյ կը վերադառնայ Ս. Պետերբուրգ, որպէս դի կրկին ընդունի ռուսաց մայրաքաղաքում իր պաշտօնը:

Ինչպէս հաղորդում է «Врачебныя Вѣдомости»

լրագիրը, ստացվում են մեծ վերանորոգութիւններ ներքին գործերի մինիստրութեան բժշկական քաղաքական բաժնի մէջ:

—

Ռուսաց «Врачъ» լրագիրը հաղորդում է, որ Ս. Պետերբուրգի կանանց բժշկական կուրսերում իւրաքանչիւր տարի ընդունվում էին միջին թւով 99 ուսանողուհիներ: Բայց 1876 թւին ուսանողուհիների թիւը հասաւ 130 հոգու: Սրզէն 1879 տարուց սկսած նրանց թիւը պակասեց և ընկաւ մինչև 77 հոգի:

—

«Донской Голосъ» լրագիրը հաղորդում է, որ Նորերում անյայտ չարագործներ կոտրելով Ռոստով (Դօնի վրա) քաղաքում գտնված Ս. Նիկողայոս եկեղեցու պատուհանը, մտան եկեղեցի և գողացան եկեղեցու զարդեր 45,000 րուբլ արժողութեամբ: Գողերը դեռ ևս գտնված չեն:

—

Օլկուշ քաղաքի մօտ, Կէլցեան նահանգում, ինչպէս հաղորդում է «Голосъ» լրագիրը, գտնվեցաւ արծաթի հարուստ հանք: Արծաթի հետ խառն է և ցինկ: Վարշավայից սպասվում է մասնագէտներից բաղկացած մի յանձնաժողով, որ պէտք է հետազօտէ այդ հանքը:

—

«Новое Время» առաջարկում է, որ ռէալական դպրոցներից դարձնեն միջնակարգ դպրոցներ, որոնք նոյն իրաւունքներ ունենային, ինչպէս կլասիկային գիմնազիաներ: Ռէալական գիմնազիաներում կը տիրապետեն բնական գիտութիւններ, իսկ կլասիկային գիմնազիաներում փիլիսոփայութիւնը:

—

Ճանապարհորդները մեզ պատմում են որ Ռոստով—Վլադիկավկասեան երկաթուղու վրա անդադար գողութիւններ են պատահում: Ճանապարհորդները գալիս են մի քաղաք, բաց են անում իրանց արկղը և նկատում են որ արկղը արդէն բաց արած է եղել, միջից առարկաները պակասում են, դրանց տեղը քարեր են դրված և արկղը կրկին փակված է բանալիով: Պարզ է, որ այդ գողութիւնները կատարվում են նոյն իսկ երկաթուղու ծառայողների ձեռքով, որոնց յանձնվում են ճանապարհորդների արկղերը:

—

Շնորհակալութեամբ ստացանք պ. Գրիգոր Վարձելեանի «Թուաբանութիւն» գիրքը: Տպված է Թիֆլիսում, Մարտիրոսեանի տպարանում.

—

ՄՈՍԿՎԱՅԻՑ մեզ հեռագրում են որ տիկին Սոֆիա Մսերեանցին թոյլ է տրված հրատարակել Մոսկվայում քաղաքական-գրականական պատկերազարդ հայոց ամսագիր «Փարոս Հայաստանի» վերնագրով: Տարեկան գինը 5 րուբլ է:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

«Голосъ» ԼՐԱԳՐԻ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

—

Կ. Պօլսից «Голосъ» լրագրին գրում են հետևեալը:

Եթէ հաւատանք այստեղի մամուլին, ամբողջ Հայաստանը ապստամբված է: Զէյթունի լեռնաբնակ հայերի 12 գունդեր, իրանց իշխան Բաբիկի առաջնորդութեամբ իջել են սարերից և գնում են դէպի Մարաշ: Ինքնավարական հայ ապստամբների հետ միացել են արաբական շատ ցեղեր և Ալեպի վիլայէտի թիւրքմէնները, որոնց առաջնորդում է Թիւրքիայի մէջ յայտնի Խօզան-Օղլի-Ահմէդի որդին, «Semaphore» և «Stamboul» լրագիրների մէջ աւելի էլ անհանգստացնող լուրեր երևեցան. մինչև 500 հասնող զինուորված հայեր կազմակերպվել են Նոր-Բայազէտի հարաւային կողմում և մտել են Թիւրքիա ռուսաց և պարսից սահմաններից: Այդ խումբի նպատակն է Փոքր-Ասիայի միւս մասում ապստամբութիւն բարձրացնել: Մուշի սանջակից 1000 մարդ միացել են դրանց հետ և սկսել են ոչնչացնել քիւրդերի գիւղերը: Չը նայելով այս հանգամանքին, իրանց ցեղապետներից անբաւական քիւրդ ցեղերը մտադիր են հայերի կողմն անցնել: Ստացված մանաւոր տեղեկութիւնների համեմատ, Վանի վիլայէտի մէջ քիւրդերի եօթ գիւղեր ոչնչացրած են:

Այդ հանգամանքը ի նկատի ունենալով, Թիւրքաց կառավարութիւնը փոխեց իր կարգադրութիւնը Հայ Վահան-փաշային Հայաստանի նահանգապետ նշանակելու մասին: Այստեղից արտաքոյ կարգի հրամաններ են ուղարկված Վանի նահանգապետ Սամիհ փաշային զօրքեր կենտրօնացնելու և ապստամբութիւնը ճնշելու համար: Վանի նահանգի հայերը դժբեթէ բոլորն էլ զինաւորված են:

Զիւլամերիկի նեստորականները բոլէից րոպէ սպառնում են յարձակվել Սամիհ-փաշայի զօրքերի վրա: Այդ կիսանկախ լեռնականները վաղուց սպառնում են թիւրքերին և կռւի համար մի առիթ են փնտռում: Նրանց առաջնորդում է իրանց ժառանգական գլխաւորը, որ Մարշիմօն է անուանվում:

Սուլթանը հրաւիրեց իր պալատը Ներսէս պատրիարքին, որպէս զի խօսի նրա հետ այն միջոցների մասին, որոնց անհրաժեշտ է գործադրել Հայաստանը հանգստացնելու համար: Միևնոյն ժամանակ սուլթանը ակնարկեց պատրիարքին, որ ապստամբութեան բոյնն Կ. Պօլսի մէջ է ընտրված և նշանը այնտեղից է տուած: Պատրիարքը յայտնեց իր վրդովմունքը Հայաստանի մէջ պատահածի մասին և ասաց, որ նա շատ անգամ յայտնել է սուլթանի մինիստրներին, որ ժողովրդական համբերութիւնը սահման ունի և որ երբ այդ համբերութիւնը հասնում է, դժուար է ուղղել գործը: Բայց թիւրքաց մինիստրները անամօթաբար ուշադրութիւն չէին դարձնում այդ յայտնութիւնների վրա:

Սուլթանը, հասկանալով Հայաստանի մէջ ծագած ապստամբութեան վտանգաւոր լինելը, խոստացաւ Ներսէս պատրիարքին Հայաստանին ինքնավարութիւն տալ և պահանջում էր, որ Ներսէս պատրիարքը վճռողական միջոցներ գործադրէ անկարգութիւնները վերջացնելու համար: Պատրիարքը խոստացաւ սուլթանին գործ դնել իր ազդեցութիւնը, բայց հեռացաւ սուլթանից աջողութիւն չը խոստանալով:

Ուրեմն Օսմանեան պետութիւնը կարող է հիմնայատակ լինել: Այստեղ բոլորը այն կարծիքի են, որ Թիւրքիան կարող է ոչնչանալ, եթէ Փոքր-Ասիայի քրիստոնեաներին ամենաընդարձակ ինքնավարութիւն չը տրվի:

Մի քանի օր է, որ սուլթանը շատ ողորմած չէ Սբեդդին-փաշայի վերաբերութեամբ: Դրա պատճառը Սբեդդին-փաշայի կասկածանքի տակ գցող վարմունքն է պատրիարքի հետ: Մինիստրութեան մէջ նոր փոփոխութիւններ են գուշակում և ասում են, որ Մահմուդ-Նեդիմ-փաշա, Ռուսաստանի կողմնակիցը և Ներսէս պատրիարքի բարեկամը, մինիստրութեան նախագահ կը նշանակվի: Իսկապէս Անգլիայի ազդեցութիւնը Թիւրքիայի վրա դեռ ևս բաւական մեծ է և հազիւ թէ նա թոյլ տայ այդպիսի փոփոխութիւն:

Հայաստանի մէջ պատահած անցքերի պատճառով, շատերի կարծիքով, Թիւրքիան նշանաւոր զիջումներ կանէ յունական և չէրնօգօրիական հարցերի մէջ: Այդ բանը անհրաժեշտ է, որովհետև Փոքր-Ասիայի մէջ հաւաքվող զօրքերը հարկաւոր են նոյն երկրի համար, որտեղ մահմեդականների հաւատարմութեան վրա էլ չէ կարելի վստահանալ:

Կ. Պօլսի ազգաբնակութեան վրա չափազանց զօրեղ տպաւորութիւն գործեց Ռուսաստանի սահմաններից եկած լուրը: Հայերի կուսակիցների երևալը այդ կողմից համոզեց տեղացիներին, որ Թիւրքիան պէտք է ի նկատի առնի Ռուսաստանի պահանջները, երկիւղ կրելով ոչ թէ միայն իր գիմացը եղած Բալկանների կողմից, այլ և ասեւից, որտեղից կարող են յարձակվել հայ կամաւորները, որոնք ռուսաց կառավարութենից նոյնպէս չեն դրդված, ինչպէս դրդված չէին բուլղարացի ապստամբները: Ամենքը հաւատացած են, որ Թիւրքիան իր այս նոր դրութեան պատճառով աւելի կը յարգի Ռուսաստանի խորհուրդները, քան թէ մի այլ պետութեան: Այսպէս թէ այնպէս Փոքր-Ասիայի գործերի խառնվելը մեծ հարուած կը տայ Թիւրքիայի յամառութեանը, որ անդադար հիմնվում էր մահմեդականների Փանատիկոսութեան վրա: Փոքր-Ասիայի մահմեդական տարրի անյուսալի լինելը կապացուցանի, որ Բ. Դրան առաջ բերած պատճառը անհիմն է:

Օրերումս կատարվեցաւ Կ. Պօլսի հայկական երեք ընկերութիւնների վաղուց ենթադրված միութիւնը: Այդ ընկերութիւնները զանազան ժամանակներ են հիմնված և գործի աջողութեան համար Հայաստանի ամբողջ տարածութիւնը խստութեամբ բաժանված էր երեք ուսումնական շրջանների, որոնցից իւրաքանչիւրը ընկերութիւններից մէկի վարչութեան տակ էր: Որովհետև այդ ընկերութիւնների գանձարանները լցվում էին նոյնպէս և ռուսա-հայերի նուիրատւութիւններով, Ռուսաստանի հայ պարբերական հրատարակութիւնների առաջաւոր ներկայացուցիչ, «Մշակի» խմբագիրը անցեալ տարի առաջարկեց միացնել այդ երեք ընկերութիւնները, հիմնվելով շատ օրինաւոր պատճառների վրա, որոնք անհրաժեշտ էին անում այդ միութիւնը: Առաջ այդ միտքը բաւական անտարբերութեամբ ընդունվեց, բայց երբ Թիֆլիսի լրագրի խմբագրութիւնը կարճառօտ յայտնեց, որ հակառակ դէպքում կը դադարեցնի տալ տարեկան այն 5000 րուբլ, որ «Մշակի» խմբագրութեան միջոցով մտնում էր ընկերութիւնների գանձարանը, այն ժամանակ երկար բանակցութիւններից յետոյ միութիւնը կայացաւ և ընկերութիւնը «Հայկական միացեալ ընկերութիւն» անուանվեցաւ:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

Կ. ՊՕԼԻՍ, 29 օգոստոսի: Ասում են որ պետութիւնների դեսպանները կը յանձնեն Բ. Դրանը մի հաւաքական թուղթ, որ կը վերաբերվի Հայաստանի վերանորոգութիւնների մասին արած առաջարկութեանը: Լսվում է որ Բ. Դրան առաջարկութիւնների մեծ մասը չեն ընդունվի:

ՐԱԳՈՒԶԱ, 29 օգոստոսի: Ծովային ցոյցի համար ուղարկված նաւատորմին միացան երկու ռուսաց նաւեր, որ այս գիշերը այստեղ հասան: Րիզա-փաշա դիտաւորութիւն ունի գիջել Դուլցինիօ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 31 օգոստոսի: Լսվում է, որ օգոստոսի 30-ին կոմս Լօրիս-Մելիքօվին շնորհված է Անդրէյ Պերվօզվաննու շքանշանը:

ՎՈԼԳԱ, 30 օգոստոսի: Կամուրջը երթևեկութեան համար հանդիսաւոր կերպով բացված է:

ՕԴԵՍՍԱ, 30 օգոստոսի: Կրէյսէր «Մօսկվա» ուղևորվեցաւ Խաղաղ ովկիանոսը 35000 պուդ բեռնով և երկու ականակիր նաւակներով:

Կ. ՊՕԼԻՍ, 30 օգոստոսի: Կադրի-փաշա հրաժարական տուեց: Սուլթանը ընդունեց հրաժարականը, սպասում են նոր մինիստրութեան կազմակերպելուն:

ԲԵՐԼԻՆ, 30 օգոստոսի: Այսօր հասաւ այստեղ աւստրիական թագաժառանգը:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 30 օգոստոսի: «Правит. Вѣстн.» լրագիրը հաղորդում է. Թագաւոր Կայսրը հրամայեց մինիստրների մասնաժողովին միջոցներ գտնել Սիբիրսկայա երկաթուղու մի ճիւղ անյապաղ կառուցանելու համար Եկատերինբուրգի և Տիւմենի մէջ:

ԼՕՆԴՕՆ, օգոստոսի: Ծովային ցոյցը մի քանի օրով յետաձգված է: Չէրնօգօրիայի իշխանը հրաժարվում է ստանալ Դինօշ և Գրուդի այն պայմանով, որ Բ. Դուռը խաղաղ և պաշտօնապէս յանձնի Դուլցինիօ Չէրնօգօրիային:

Կ. ՊՕԼԻՍ, 31 օգոստոսի: Սուլթանը Սաիդ-փաշային Կադրի-փաշայի փոխանորդ նշանակեց: Մինիստրներ նշանակվեցան. Օսման փաշա՝ արտաքին գործերի, Րօիֆ-փաշա՝ առևտրական, Կեամիլ-փաշա՝ լուսաւորութեան, Ղերվեր-փաշա՝ պետական խորհուրդի նախագահ, միւս մինիստրները մնացին իրանց պաշտօնների մէջ:

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎԼԱԴԻԿԱՎԿԱՍԵԱՆ ՕՂԻԻ գործարանի պահեստ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ՇԱՈՒՐ յայտնում է, որ 1880 թ. յուլիսի 15-ին սկսվեցին ծախվել ամենալաւ մաքրված ՕՂԻՆԵՐ հետևեալ անուններով. ՍԵՂԱՆԻ, ԲՐԻՆՁԻ և ԲՈՒԼՄԵՐԻՆԳ: Շիշը ամանով արժէ 45 կ., առանց ամանի 38 կ., կէս շիշը 25 կ., առանց ամանի 20 կ., կ., ամեն այլ տեսակ օղիներ առանձին ցուցակ ունեն: Մեծ քանակութեամբ առնողներին նշանաւոր զիջումն է անվում. Օղիները պատրաստված են ամենալաւ հացի ՍՊԻՐՏԻՑ շոգիի մաքրելու օգնութեամբ և իրան յատկութեամբ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻ ամենալաւ գործարանների մէջ պատրաստվածներից վատ չեն: Պ. պ. գնողների ուշադրութիւնը դարձնում ենք առաջարկած նիւթի վրա, որի արժանաւորութեան համար գործարանը պատասխանատու է: Օղիների պահեստը գտնվում է Միքայելեան կամուրջի վրա, Ցենտրալնայա հիւրանոցի տակ, Լիխատինսկու տանը, Վօրօնցովի արձանի դիմացը: 3—8 (2 շաբ.)

Ցուլիսի 1-ից ՎԱՐՇԱՎՍԿԱՅԱ ՊԵԿԱՐՆԻԱՑԻՆ կից կը բացվեն ՍԵՆԵԱԿՆԵՐ, որտեղ կարելի կը լինի ստանալ ԿԱՖԷ, ՇՕԿՕԼԱԴ ԹԷՅ և պատրաստված հանքային զանազան ջրեր: 38—40

Թեմական վերատեսուչ Գ. ԲԱՐԽՈՒԴԱՐԵԱՆ յայտնում է, որ նա այժմ բնակվում է Կուկի, Սիմէօնովսկայա փողոց, տուն Սարգիս Ալեքսանեանի №-16: 3—4.

ԹԻՖԼԻՍԻ ՊՐՕԳԻՄՆԱԶԻԱ ՎԵՐՋԱՑՐԱԾ, հայոց ծխական և մասնաւոր ուսումնարաններում 8 ՏԱՐԻ դասախօսութիւն արած մի ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ներկայ սեպտեմբերի 1-ից ցանկանում է ՈՒՍՈՒՑՉԻ ՊԱՇՏՕՆ ստանալ բացառապէս ՌՈՒՍԱՑ լեզուից և ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԵՆԻՑ, ինչպէս Թիֆլիսում, նոյնպէս և գաւառներում. Տեղեկանալ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ կամ ԷՆՖԻանջեանցի ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՆԵՐՈՒՄ: 21—22.

ՄԻ ՀԱՅ ԸՆՏԱՆԻՔՈՒՄ, ընդունում են ԳԻՇԵՐՕՆԻԿՆԵՐ արժան վճարով 8—15 տարեկաններին, ԳԱԽԱՌԱՑԻՆԵՐԻՑ: Հարցնել «Մշակի» խմբագրատանը: 1—4

Ներկայ տարուայ սեպտեմբերի 15-ին Թիֆլիսի նահանգական դատարանում (Օկրուժնոյի Սուդում, լինելու է տորգ (աճուրդ) հանգուցեալ Արկադեայ Գամազովի հողերը ծախելու համար, որոնք գտնվում են Բորչալուի Սարաչլու գիւղում, Շուլաւէրի մօտ: Մանրամասնութիւնը կարելի է կարդալ «Кавказъ» լրագրի № 186 Տէրութեան յայտարարութեան մասնում:

Մի հայ դերդասատուն, որը բնակվում է Մայկօպում, հրաւիրում է հայ օրիորդ—իմացող Հայերէն, Ռուսերէն և Գաղղերէն լեզուներ, նոյնպէս և երաժշտութիւն, անական ուսուցչուհոյ տեղը ընդունել, 600 րուբլ տարեկան ռոճիկով: Ճանապարհի ծախսը առնում է դերդաստանը իւր վրա: Ցանկացողները՝ իրանց պայմաններով՝ կարողեն դիմել նամակով Въ Майкопъ, Куб. обл. Николаю Іосифовичу Алихановъ. 3—10

Дозволено цензурою Тифлисъ, 2 сентября 1880 г. Տպարան եղբարք Դաւթեանցների Типографія братьевъ Давидовыхъ